

Αριθμ. Πρωτ. ΑΝΑΦΟΡΩΝ: 922
Ημερομ. Κατάθεσης: 18/12/2025

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΑΣΟΚ - ΚΙΝΗΜΑ ΑΛΛΑΓΗΣ
ΕΛΕΝΗ ΒΑΤΣΙΝΑ
Βουλευτής ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Αθήνα, 14 Δεκεμβρίου 2025

ΑΝΑΦΟΡΑ

Προς:

Τον Υπουργό Κλιματικής Κρίσης & Πολιτικής Προστασίας

Θέμα: «Η Κρήτη στο επίκεντρο της κλιματικής αλλαγής»

Κύριε Υπουργέ,

Σας καταθέτω ως αναφορά κείμενο-άρθρο της ιστοσελίδας [REDACTED] με ημερομηνία 12/12/2025 που αφορά στην ευαισθητοποίηση των κατοίκων της Κρήτης για την κλιματική αλλαγή και το νέο τρόπο ζωής.

Παρακαλώ, όπως λάβετε υπόψη σας τα αναφερόμενα και προβείτε σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες, ώστε πολύ άμεσα να αξιολογήσετε το ως άνω κρίσιμο ζήτημα που θα προάγει τη δικαιότερη και με σύννομο τρόπο ρύθμιση του θέματος.

Η Αναφέρουσα Βουλευτής

ΒΑΤΣΙΝΑ ΕΛΕΝΗ

Πλημμύρες, λειψυδρία, πυρκαγιές, ερημοποίηση, απώλεια ειδών: Τι φέρνει η κλιματική αλλαγή και στην Κρήτη

Η Μεσόγειος θερμαίνεται 20% περισσότερο από τον παγκόσμιο Μ.Ο.- Τι λέει στο Cretalive η επιστημονικά υπεύθυνη του έργου RESisles, Δρ. Γιολάντα Κουλούρη.

Η Μεσόγειος φλέγεται, περιοχές, όπως η Κρήτη, η Κύπρος και η Μάλτα βρίσκονται στον... κυκλώνα της κλιματικής αλλαγής «Ακραίες καιρικές συνθήκες όπως οι συχνότερες και εντονότερες καταιγίδες, οι πλημμύρες, η λειψυδρία, οι εκτεταμένες πυρκαγιές, η ερημοποίηση περιοχών, η απώλεια ειδών, η εισαγωγή ξενικών ειδών αποτελούν συστατικά της κλιματικής κρίσης», αναφέρει στο Cretalive η επιστημονικά υπεύθυνη του έργου RESisles, Δρ. Γιολάντα Κουλούρη, Δ/ντρια Ερευνών (ΙΘΑΒΒΥΚ-ΕΛΚΕΘΕ).

Το κείμενο της συνέντευξης έχει ως εξής:

Το RESisles στοχεύει στην ενίσχυση της δημοκρατικής συμμετοχής στις αποφάσεις για την κλιματική αλλαγή. Τι σημαίνει στην πράξη αυτή η “συμμετοχικότητα” και γιατί είναι κρίσιμο να υπάρξει σήμερα;

«Πράγματι, ο κύριος στόχος του προγράμματος είναι να προωθήσει και να διευκολύνει τη συμμετοχή των πολιτών στις δημοκρατικές διαδικασίες που αφορούν την κλιματική αλλαγή και το περιβάλλον. Οι δράσεις του συγκεκριμένου προγράμματος επικεντρώνονται στα νησιά της Κύπρου, της Μάλτας και της Κρήτης που είναι από τα πιο πυκνοκατοικημένα και ευάλωτα, στην κλιματική αλλαγή, νησιά της Μεσογείου. Επιπλέον, οι δράσεις στοχεύουν σε πληθυσμιακές ομάδες που θεωρούνται ιδιαίτερα ευάλωτες στην κλιματική αλλαγή και που είναι οι γυναίκες, οι νέοι και οι κάτοικοι αγροτικών ή απομακρυσμένων από τα αστικά κέντρα περιοχών.

Η ενημέρωση, η ευαισθητοποίηση και η ενεργός συμμετοχή είναι απολύτως απαραίτητες για να μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε άμεσα την κλιματική κρίση που έχει επιφέρει η κλιματική αλλαγή και που αφορά ακραίες καιρικές συνθήκες

με σοβαρές πλέον επιπτώσεις για τον άνθρωπο. Η Μεσόγειος, για παράδειγμα, αποτελεί επίκεντρο κλιματικής αλλαγής μιας και θερμαίνεται 20% περισσότερο από τον παγκόσμιο μέσο όρο. Μεταξύ άλλων, συμβαίνουν συχνότερες και εντονότερες καταιγίδες που προκαλούν σε πολλές περιοχές πλημμύρες, μεγαλύτερες περιόδους ξηρασίας που πυροδοτούν συχνότερες και πιο εκτεταμένες πυρκαγιές. Όλα αυτά και άλλα πολλά έχουν σαν αποτέλεσμα την ερημοποίηση περιοχών, την απώλεια ειδών, περισσότερους κινδύνους για την υγεία των ανθρώπων, την αύξηση κλιματικών προσφύγων.

Σύμφωνα με την Έκθεση Νεολαίας του Ευρωβαρόμετρου του 2021[1] της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, υπάρχει ένα χάσμα μεταξύ των αντιλήψεων και των ενεργειών των νέων σε ολόκληρη την ΕΕ, ειδικά ως προς αυτό που θεωρούν αποτελεσματικό έναντι αυτού που πραγματικά κάνουν. Για παράδειγμα, ενώ το 33% των νέων στην ΕΕ πιστεύουν ότι οι διαμαρτυρίες στους δρόμους αποτελούν μια αποτελεσματική μορφή συμμετοχής στις πολιτικές και δημοκρατικές διαδικασίες, μόνο το 24% έχει συμμετάσχει σε μία τέτοια διαμαρτυρία στη μέχρι τώρα ζωή τους. Για να αντιμετωπιστεί αυτό το ζήτημα, η συμμετοχή των νέων στις δημοκρατικές διαδικασίες πρέπει να ενισχυθεί μέσω δραστηριοτήτων ανάπτυξης ικανοτήτων που τους ενδυναμώνουν και τους κινητοποιούν να συμμετέχουν ενεργά και αποτελεσματικά στη δημοκρατική ζωή. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε νησιά όπως η Κύπρος, η Μάλτα και η Ελλάδα, στα οποία καταγράφονται επίσης μερικά από τα χαμηλότερα επίπεδα συμμετοχής στις πολιτικές και δημοκρατικές διαδικασίες μεταξύ των νέων. Το έργο RESisles στοχεύει στην ευαισθητοποίηση των πολιτών σχετικά με τη διαδικασία χάραξης πολιτικής, τις αξίες και τα δικαιώματα της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματός τους σε ένα υγιές και βιώσιμο περιβάλλον και του δικαιώματός τους να συμμετέχουν σε δημόσιες διαβουλεύσεις και άλλες μορφές συμμετοχής των πολιτών. Στοχεύει επίσης στην ενίσχυση των ικανοτήτων τους, δείχνοντάς τους στην πράξη πώς να γίνουν πιο ενεργοί συμμετέχοντες στη δημοκρατική ζωή της ΕΕ.»

Με βάση την εμπειρία σας από την υλοποίηση του έργου, τι γνωρίζουν πραγματικά οι πολίτες για την κλιματική αλλαγή; Υπάρχουν κενά, μύθοι ή ελλείψεις στην πληροφόρηση;

«Προκειμένου να πετύχουμε τους στόχους του προγράμματος, οργανώσαμε ομάδες εστίασης και στα τρία νησιά για να κατανοήσουμε καλύτερα τα τυχόν κενά γνώσης και τις ανάγκες. Στο πλαίσιο αυτών των συναντήσεων οι συμμετέχοντες κατέθεσαν τις απόψεις και τις σκέψεις τους σχετικά με τα σημαντικά ζητήματα και τις κύριες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, την ενεργό πολιτειότητα καθώς και τους πιθανούς τομείς δράσης και συμμετοχής για την προάσπιση των δικαιωμάτων τους. Μέσα από συζητήσεις και σχετικά ερωτηματολόγια διαπιστώθηκαν εν ολίγοις τα εξής:

- Έλλειψη γνώσης και κατανόησης του τι σημαίνει ενεργός συμμετοχή στις δημοκρατικές διαδικασίες
- Έλλειψη εθελοντισμού και ενεργού συμμετοχής στα τρία νησιά του έργου
- Αίσθημα αποδυνάμωσης όσον αφορά τον αντίκτυπο των ενεργειών των ατόμων σχετικά με την κλιματική αλλαγή

Ενώ προτάθηκαν τα παρακάτω:

- Περισσότερη εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση, ώστε το κοινό να κατανοήσει καλύτερα το θέμα της κλιματικής αλλαγής και του τρόπου με τον οποίο μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπισή της
- Ανάγκη για «έμπνευση» για δημόσια συμμετοχή και υπεράσπιση
- Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης θα μπορούσαν να αποτελέσουν την κύρια διέξοδο για την ευαισθητοποίηση των νέων σχετικά με την ενεργό συμμετοχή στα κοινά και την κινητοποίησή τους ώστε να γίνουν πιο ενεργοί στις δημοκρατικές διαδικασίες. Στο πλαίσιο του προγράμματος διερευνήσαμε επίσης τον αντίκτυπο της ανάπτυξης ικανοτήτων για τους νέους και τους εκπαιδευτικούς τους μέσω διαδραστικών παρουσιάσεων που πραγματοποιήθηκαν και στα τρία νησιά. Οι απαντήσεις ερωτηματολογίων που δόθηκαν στους συμμετέχοντες πριν και μετά τις διαδραστικές παρουσιάσεις, ανέδειξαν πώς αυτές οι δραστηριότητες ενισχύουν τη γνώση, μεταβάλλουν την αντίληψη και ενθαρρύνουν

συμπεριφορές που σχετίζονται με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών για το περιβάλλον και τη βιωσιμότητά του. Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής υπογραμμίζουν τις δυνατότητες στοχευμένων εκπαιδευτικών παρεμβάσεων για την ενίσχυση της δράσης για υπεράσπιση του περιβάλλοντος καθώς και δημοκρατική συμμετοχή.»

Ποια είναι τα κύρια αποτελέσματα του έργου μέχρι σήμερα — σε επίπεδο Κρήτης αλλά και ευρύτερα; Υπήρξαν μετρήσιμες αλλαγές ή καινοτόμες πρακτικές που αναδείχθηκαν;

«Στο πλαίσιο του προγράμματος, με τις διαδραστικές παρουσιάσεις σε παιδιά, νέους και εκπαιδευτικούς ενημερώθηκαν περίπου 2.300 συμμετέχοντες. Επίσης, πέρα από τις ομάδες εστίασης, διεξήχθησαν εργαστήρια εκπαίδευσης, οργανώθηκαν διαγωνισμοί και τελετές απονομής βραβείων, καφέ συν-δημιουργίας, ενώ πραγματοποιήθηκαν συμμετοχές και σε φεστιβάλ και των τριών νησιών. Σε όλες αυτές τις δράσεις συμμετείχαν άμεσα 1.650 περίπου πολίτες με συνολική απήχηση περίπου έξι εκατομμυρίων πολιτών μέσω εκστρατειών ενημέρωσης. Οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν και να αναλύσουν τους λόγους για τους οποίους οι νέοι συχνά δεν συμμετέχουν σε πρωτοβουλίες για το κλίμα – περιορισμένη πληροφόρηση, έλλειψη χρόνου και μειωμένο κίνητρο – ενώ πρότειναν και τρόπους ενίσχυσης της συμμετοχής, όπως η εκπαίδευση, οι ευκαιρίες εθελοντισμού, η ανάληψη πολιτικής ευθύνης αλλά και η καλλιέργεια συλλογικής ευθύνης.

Ενδεικτικά, από συλλόγους γυναικών, νέους και πολίτες στην Κρήτη προτάθηκαν τα εξής:

- Μείωση απορριμμάτων και υπεύθυνη κατανάλωση, όπως περιορισμός πλαστικών και αλόγιστης χρήσης νερού, κομποστοποίηση τροφίμων και ανακύκλωση
- Εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση, συμπεριλαμβανομένης της κλιματικής εκπαίδευσης από το νηπιαγωγείο και της ειδικής κατάρτισης για δράσεις που μειώνουν τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής

- Προσβασιμότητα σε εγκαταστάσεις, εξοπλισμό και πληροφορίες που διευκολύνουν την πράσινη μετάβαση και την προσαρμογή στο νέο κλίμα
- Ενσωμάτωση του εθελοντισμού στην εκπαίδευση και στο εργασιακό περιβάλλον, καθώς και προώθησή του μέσω συστημάτων επιβράβευσης, συμμετοχής σε τοπικές δράσεις και δημόσιας αναγνώρισης
- Οργάνωση δράσεων σε κάθε δήμο, με συμμετοχή και μεγάλων εταιρειών/κρατικών δομών
- Κρατική χρηματοδότηση και κίνητρα για πράσινες πρακτικές και επιχειρηματικότητα, αλλά και για αποκέντρωση, ανακαίνιση σπιτιών και στήριξη γεωργικών δραστηριοτήτων
- Εποπτεία και εφαρμογή πολιτικών, με παρακολούθηση προγραμμάτων, σύστημα ανταμοιβών για συμμόρφωση και ποινές για μη τήρηση κανόνων.
- Πληθώρα πληροφοριών και εκστρατειών στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ώστε το θέμα αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής να γίνει «τάση»
- Κατανόηση ότι οι περισσότεροι άνθρωποι εστιάζουν στην επιβίωση και όχι στη λύση παγκόσμιων προβλημάτων – άρα η ενδυνάμωση ασφάλειας και ευημερίας είναι προϋπόθεση για συμμετοχή

Αν κοιτάξουμε μπροστά: Τι πρέπει να περιμένουμε τα επόμενα χρόνια από την κλιματική κρίση, ιδιαίτερα σε περιοχές όπως η Κρήτη;

«Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ακραίες καιρικές συνθήκες όπως οι συχνότερες και εντονότερες καταιγίδες, οι πλημμύρες, η λειψυδρία, οι εκτεταμένες πυρκαγιές, η ερημοποίηση περιοχών, η απώλεια ειδών, η εισαγωγή ξενικών ειδών αποτελούν συστατικά της κλιματικής κρίσης. Οι νέοι και οι νέες της Κρήτης αλλά και των δυο άλλων νησιών είναι πρόθυμοι να:

- μειώσουν, επαναχρησιμοποιήσουν, ανακυκλώσουν τα απόβλητά τους,

- είναι προσεκτικοί/ευαισθητοποιημένοι σχετικά με το τι αγοράζουν,
- συμμετέχουν σε καθαρισμούς,
- φυτεύουν δέντρα,
- αναπτύσσουν κοινοτικούς κήπους,
- χρησιμοποιούν περισσότερο τα μέσα μαζικής μεταφοράς,
- χρησιμοποιούν αυτοκίνητο από κοινού
- περπατούν

Εντούτοις, και τα τρία νησιά μοιράζονται παρόμοια κενά και ανάγκες όσον αφορά την έλλειψη συμμετοχής των νέων ως ενεργών πολιτών, όπως είναι:

- Έλλειψη επίγνωσης, γνώσης και εκπαίδευσης
- Έλλειψη προσβάσιμων ευκαιριών
- Αδυναμία/έλλειψη ορατού βραχυπρόθεσμου αντίκτυπου
- Έλλειψη κινήτρων
- Περιορισμοί χρόνου, προσπάθειας και πόρων
- Απογοήτευση από θεσμούς/διαφθορά
- Έλλειψη επαρκούς πράσινης υποδομής
- Φόβος κρίσης, έλλειψη αυτοπεποίθησης και κοινωνικών κανόνων
- Αντιπερισπασμοί τεχνολογικοί και τρόπου ζωής

Το 2022 η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών δήλωσε ότι η πρόσβαση σε ένα βιώσιμο και υγιές περιβάλλον είναι ανθρώπινο δικαίωμα. Σχεδόν όλες οι χώρες έχουν θεσπίσει νόμους για τον περιορισμό της ρύπανσης, την προστασία των φυτών και των ζώων και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Οι κανόνες αυτοί δεν εφαρμόζονται πάντα και όταν παραβιάζονται, οι πολίτες συχνά δυσκολεύονται να θέσουν τις κυβερνήσεις και τις εταιρείες προ των ευθυνών τους. Η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής απαιτεί γνώση, ενημέρωση, ευαισθητοποίηση που μπορούν να οδηγήσουν στην ενεργή κοινωνική συμμετοχή, σε ισχυρά κίνητρα, στοχευμένες πολιτικές και μια βαθιά αλλαγή νοοτροπίας σε όλους τους πολίτες.»

Μετά την ολοκλήρωση του RESisles, υπάρχει σχεδιασμός για επόμενες δράσεις με τη συμμετοχή πολιτών; Πώς διασφαλίζεται η συνέχιση της ενεργοποίησης που ξεκίνησε;

«Παρά το γεγονός ότι το συγκεκριμένο πρόγραμμα έφτασε στο τέλος του, ένα από τα παραδοτέα του προγράμματος ήταν η δημιουργία μιας βάσης δεδομένων εκδηλώσεων και δημόσιων διαβουλεύσεων και για τα τρία νησιά. Η βάση δεδομένων «It Starts With You» είναι δυναμική παρέχοντας υλικό σχετικά με ευκαιρίες δημόσιας συμμετοχής, διαβουλεύσεις και πόρους για την προώθηση της συμμετοχής των πολιτών στις δημοκρατικές διαδικασίες που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή και το περιβάλλον. Ως “ζωντανό έγγραφο”, η βάση δεδομένων θα συνεχίσει να εξελίσσεται και να επεκτείνεται με την πάροδο του χρόνου.

Επιπλέον, ένα ακόμα παραδοτέο του προγράμματος ήταν η σύνταξη ενός κειμένου ανάπτυξης εργαλείων πολιτικής, όπως:

- Προώθηση της περιβαλλοντικής και πολιτικής εκπαίδευσης από νεαρή ηλικία, με πρακτική, βιωματική μάθηση για να διασφαλιστούν σαφείς και προσβάσιμες πληροφορίες σχετικά με την κλιματική αλλαγή, τις συνέπειες και τους τρόπους συμμετοχής
- Εισαγωγή οικονομικών και μη οικονομικών κινήτρων (π.χ. συστήματα επιστροφής χρημάτων, πιστοποιητικά), για να αναγνωριστεί και να

προωθηθεί η συμμετοχή, καθώς και να δημιουργηθεί η αίσθηση ότι η εμπλοκή και η συμμετοχή είναι αξιόλογα και ανταποδοτικά.

- Δημιουργία ασφαλών χώρων όπου οι απόψεις γίνονται σεβαστές και εκτιμώνται, ώστε οι νέοι να μπορούν να δουν ότι η συμμετοχή οδηγεί σε πραγματική αλλαγή, επειδή υπάρχει ανάγκη για ορατά αποτελέσματα, βρόχους ανατροφοδότησης, συμβούλια με επικεφαλείς τους νέους και ουσιαστική επιρροή στη λήψη αποφάσεων
- Ανάπτυξη διαδικτυακών πλατφορμών και τοπικών ευκαιριών, για να παρέχονται προσβάσιμες οδοί συμμετοχής, δημιουργώντας οργανωμένες, καλά δομημένες δραστηριότητες με σαφείς στόχους, μειώνοντας εμπόδια όπως ο χρόνος, η προσπάθεια, το κόστος, οι μεταφορές, η γραφειοκρατία
- Χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης, influencers, podcasts, ψηφιακό περιεχόμενο, ντοκιμαντέρ και καμπάνιες προσαρμοσμένες στις τάσεις των νέων για αποτελεσματικότερη επικοινωνία και αύξηση ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με το πού, πότε και πώς να συμμετέχει
- Οργάνωση κοινωνικών εκδηλώσεων με συνεργασίες με γνωστά δημόσια πρόσωπα για να χαρακτηριστεί η συμμετοχή ως ευχάριστη, μοντέρνα και κοινωνικά πολύτιμη
- Παροχή χρηματοδότησης και υποδομών για πρωτοβουλίες, οργανισμούς και περιβαλλοντικά έργα με επικεφαλής νέους, μείωση της γραφειοκρατίας και διασφάλιση ταχύτερης εφαρμογής πολιτικών για το κλίμα και την κοινωνία, με την υποστήριξη ισχυρής κυβερνητικής δράσης, αυστηρότερων κανονισμών και επιβολής
- Οργάνωση και προώθηση δραστηριοτήτων οικοδόμησης κοινότητας και συμμετοχής σε ομάδες (λέσχες φύσης, εθελοντικές ομάδες), για την προώθηση θετικών προτύπων, όπως εκπαιδευτικοί, ακτιβιστές, influencers, υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, για την ενθάρρυνση της συμμετοχής στο σπίτι και τα σχολεία

- Προώθηση προσβάσιμων οικολογικών εναλλακτικών λύσεων, δημιουργία προσβάσιμων πράσινων υποδομών, όπως η βελτίωση των δημόσιων συγκοινωνιών, η δημιουργία περισσότερων χώρων πρασίνου, η προώθηση συστημάτων ανακύκλωσης κ.λπ., για να γίνουν οι πράσινες επιλογές περισσότερο προσβάσιμες στους νέους

Το RESIslesσυγχρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση, διήρκεσε 18 μήνες και υλοποιήθηκε από το ΑΚΤΗ Κέντρο Μελετών και Έρευνας (Κύπρος), το Ελληνικό Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών (ΕΛΚΕΘΕ)-Ινστιτούτο Θαλάσσιας Βιολογίας, Βιοτεχνολογίας & Υδατοκαλλιεργειών(Κρήτη) και το NatureTrust–FEEMalta(Μάλτα).»